

ACTA UNIVERSITATIS AGRICULTURAE SUECIAE

VETERINARIA 137



Ethics and animal welfare in organic animal husbandry

An interdisciplinary approach

Vonne Lund

SWEDISH UNIVERSITY OF AGRICULTURAL SCIENCES

ISSN: 1401-6257

ISBN: 91-576-6394-7

Ethics and animal welfare in organic animal husbandry – an interdisciplinary approach Vonne Lund, 2002

Sammanfattning

Husdjuren är viktiga för ett uthålligt och produktivt ekologiskt lantbruk, och de ökar det ekonomiska värdet av växtodlingsprodukterna. Denna avhandling har studerat hur det ekologiska lantbrukets värderingar och målsättningar relaterar till djurvälfrågorna, och hur begreppet djurvälfråd bör tolkas i ekologiskt lantbruk. Detta har studerats både teoretiskt och praktiskt, det senare genom att undersöka ekoböndernas attityder.

För att definiera grundläggande värderingar analyserades IFOAMs regelverk och andra skrifter som publicerats av den ekologiska rörelsen. Dessa värderingar relaterades sedan till etisk teori. Ekocentrisk etik föreslogs som en lämplig centrumposition för ekologiskt lantbruk eftersom ekocentriska etiska teorier har samma fokus som det ekologiska lantbruket, nämligen uthållighet och miljövänlighet samt en strävan efter helhetssyn och systemtänkande. Ekocentrisk etik kan alltså användas av det ekologiska lantbruket som utgångspunkt i diskussioner om värdefrågor. Studien fann att även om uthållighetsmålen är överordnade djuromsorgsmålen, så kan fortfarande god djuromsorg ses som en viktig målsättning enligt den ekologiska värdegrunden.


I avhandlingen undersöktes sedan hur svenska ekologiska lantbrukare med djurhållning ser på djurvälfråd och etik. Två studier gjordes: den ena var en kvalitativ intervjustudie, där 13 lantbrukare (varav två konventionella) ingick samt två "pionjärer", som inte själva var lantbrukare men vilka var med när grunderna lades för svensk ekologisk djurhållning på 1970- och 80-talen. Den andra studien var en kvantitativ studie baserad på ett frågeformulär som sändes ut till drygt hälften av de svenska ekologiska lantbrukarna med djurhållning under våren 2001. Båda studierna visade att det finns en ekocentrisk syn på frågor som rör djurvälfråd hos en stor grupp ekolantbrukare, och detta kan ses som ett stöd för resultaten i den teoretiska värdeanalysen.

Ett viktigt resultat är att djurvälfrådsbegreppet tolkas något olika i ekologiskt och konventionellt lantbruk. I ekolantbruket lägger man vikt på att djuret ska leva ett "naturligt liv" för att ha god välfärd. Då inbegriper man både att det ska ha möjlighet att utföra ett naturligt beteende, att utfodringen är anpassad till djurslagets fysiologi samt att det ska få leva i en miljö som påminner om artens naturliga biotop. Inom konventionellt lantbruk lägger man mer vikt på djurens fysiska hälsa och produktion, dvs. om djuren är friska och växer bra eller mjölkar mycket, så tolkas detta som tecken på god välfärd. Inte minst veterinärerna lägger ofta vikt på hälsoaspekter vid bedömningen av djurvälfråd. Konsumenternas uppfattning om djurvälfråd överensstämmer däremot ofta med ekolantbrukets syn. Det är därför viktigt att det ekologiska lantbruket i kommunikationen med omvärlden tydliggör hur man definierar djurvälfråd.

En litteraturstudie genomfördes för att undersöka hur ekodjurens välfärd ser ut i praktiken. Det visade sig att inte många vetenskapligt granskade artiklar har publicerats på området. Endast 22 artiklar hittades, huvudsakligen inom området mjölkproduktion och parasitologi. Det är svårt att dra någon slutsats på grundval av det begränsade materialet, men en mycket försiktig konklusion skulle kunna vara att djurvälfråden i stort sett är lika bra eller möjligen något bättre i ekologiska besättningar. Ett viktigt undantag från detta är emellertid parasitproblemen, som är större i ekologiska besättningar på grund av förbudet mot rutinmässig avmaskning.

Avhandlingen beskriver också ett antal konflikter och dilemman mellan djurvälfråden och andra intressen inom ekologiskt lantbruk. En huvudkonflikt är den mellan det ekocentriska

synsättet, som ger företräde åt ekosystemhälsa istället för individers välfärd, och djurvälståndsmålen. En annan är den konflikt som finns mellan den ekocentriska förståelsen av begreppet vilken betonar betydelsen av ett naturligt liv, mot den konventionella tolkningen. Det finns också andra konflikter, och en del av dessa kanske kan förväntas öka när nya grupper blir medlemmar i den ekologiska rörelsen. Enkätundersökningen visade att de ekologiska djurbönderna tenderade att dela sig i två grupper, som delvis hade olika värderingar. Sambanden var svaga men signifikanta. Den ena gruppen var positiv till ekologiskt djurhållning och tenderade att se det som en livsstil. De ansåg också det viktigt att djuren får leva naturligt. Detta upplevdes som viktigare än ”traditionella” djurskyddsbegrepp som integritet, rättigheter eller värdighet. Den andra gruppen bestod av ”entreprenörer” som tenderar att tycka att det är viktigare att tjäna pengar och möta nya utmaningar. De tenderade att vara kritiska till KRAVs djurregler och att ha en mer accepterande attityd till ingrepp som kastrering och embryotransfer, jämfört med den andra gruppen. Lantbruksutbildning gav en något mer negativ attityd till att djuren bör leva ett naturligt liv. Eftersom det existerar en viss konflikt mellan den ekologiska grundsynen, som prioriterar uthållighet och miljövård, och djurskydds målsättningen så behöver det ekologiska lantbruket utveckla strukturer som säkrar djurvälståndet. Detta är kanske ändå mer viktigt i ett internationellt perspektiv än i Sverige. I avhandlingen presenteras ett förslag till ett etiskt kontrakt, som skulle kunna användas i detta syfte både i teori och praktik. Det symboliska kontraktet skulle upprättas inom ett ekocentriskt ramverk och där reglera förhållandet mellan husdjur och människa, så att djuren skulle garanteras en viss välfärd. Det bygger på att djuren betraktas som viktiga partners i det agroekologiska system som det ekologiska jordbruket utgör.



Acta Universitatis Agriculturae Sueciae
presents doctoral theses from the Faculty of Agriculture,
Landscape Architecture and Horticulture, the Faculty
of Forestry and the Faculty of Veterinary Medicine
at the Swedish University of Agricultural Sciences.
Each faculty has its own subseries, Agraria, Silvestria
and Veterinaria, respectively, with separate numbering.

ISSN 1401-6257
ISBN 91-576-6394-7

